

Steindl fejtegetéseit, ezen az alapon kell ezentúl a rokon ízlésű templomok chronologiai megítélésénél eljárunk.

Még egy pár becses korhatározó adatot nyerünk Knauz művéből, mely mutatja, hogy a templom, a hogy ma fönáll, többszörös átépítésen ment keresztül.

Már a hussziták idejében szenvedett sokat. 1435-ben a hussziták elégették a klastromot, azonban ezúttal tetemesebb kár valószínűleg még sem érte, mert az 1438. évi apátválasztást megtartották benne. De röviddel ezután, 1442-ben, a bányavárosok lakói égették föl a monostort, valószínűleg mert e városok Giskra kapitánysága alatt voltak, az apátság pedig Ulászló részén. E másodszori felgyújtás után a monostort már védművekkel is erősítették; 1452-ben már erősített zárdának, «claustrum fortificatum»-nak nevezik az okmányok.

Többször került az apátság ez időtájt idegen kézre, a mi nem volt előnyére és valószínűleg megártott az épületeknek az 1443-iki földrengés, mely Selmezbányán és Esztergomban is sok kárt tett.

Nem maradtak oklevéltári adatok azon tatarozásokról és újjáépítésekről, melyek e csapások következtében történtek. Csak a templom oltárainak kőlapjai alá rejtett ereklyék mellékletein találta Knauz annak nyomát, hogy a klastrom és az illető oltárok 1483-ban consecrálattak. (Knauz 41. l.)

De a templomon azért még éveken át volt tatarozni való s e javítási munkálatok csak 1511-ben voltak végleg befejezve.

Legfontosabb volt e munkálatok közt az ú. n. szentvér-kápolna épülete, mely hat évvel a templom felszentelése után, 1489-ben, szenteltetett fel.

A hogy a templom a tizenötödik század nyolczvanas éveiben fölépült, úgy maradt meg napjainkig. Külseje ugyan a hosszfal fölemelése által változott, de belszerkezete változatlanul megmaradt, míg bekövetkezett napjainkban a templom ismeretes restaurációja.

Kövér Béla.

MÁTYÁS KIRÁLY ARCZKÉPE BOROSZLÓBAN.

Már három évtizeddel ezelőtt, Szalay Ágoston, érdemdús régiségbúvár, felhívta a hazai szakkörök figyelmét arra, hogy Szilézia fővárosának egyik templomában, XVI. századbéli síremléken, Mátyás király domborművű arczképe találtatik.

A «Győri Történeti és Régészeti Füzetek» szerkesztőjének azon időben az «utazó régészekhez» intézett felhívása, hogy a nevezett emléket

«rajzoltassák le és ismertessék meg a közönséggel» eredmény nélkül hangzott el.*

Öt évvel ezelőtt jelent meg a boroszlói műemlékek szakszerű ismertetését tartalmazó monografia, mely csak egy szóval említi meg nagy királyunk arcképét.**

Ez nem került el az «Archæologiai Értesítő» szerkesztőjének figyelmét, s az ő felszólítására készült el (*Markgraf* úr, a boroszlói

városi könyvtár tudós igazgatójának szíves közbenjárása mellett) a nemzeti múzeum régiségára számára az emlék fész-öntvénye, melynek hű rajza fametszetben ez alkalommal lát először napvilágot.

A medaillon-szerű dombormű a szentkereszt-templomban létező számos régi síremlék egyikét díszíti. Azt, melyet *Saur Szaniszló*, 1535-ben elhunyt boroszlói kanonok, még életében rendelt meg maga számára.

* I. évfolyam. (1861.) 192. l.

** Die Kunstdenkmäler der Stadt Breslau, von Hans Lutsch. (Breslau, 1886.) 181. l.

Tervezetét kiváló boroszlói műépítész által készítteté, kiról Boroszló több más jelentékeny síremléket bír, de kinek nevét a műtörténelem eddig nem derítette föl.

A mű a kora-renaissancenak, a régi klasszikai mintákat híven követő tiszta ízlésében van megalkotva: két oszloptól szegélyezett vörös márvány tábla fölött kagyló idomokkal megtöltött háromszögű ormozat emelkedik. A tábla a feliratot és a czímet viseli.*

Az emlék fődísztét három medaillon képezi, melyeknek mindegyike 55 cm. magas és 57 cm. széles. *Nagy Sándor, Augustus és Mátyás király* arczképeit tüntetik föl, ügyes művész kezétől származó domborművekben, melyek a márványból magasan (egész 6 cm.-ig) kiemelkednek.

Mátyásnak jobbra forduló arczképe, melyet «Mathias Rex Hungarie» körirat szegélyez, a királyt férfikora derekán ábrázolja, erőteljes vonásaival, melyeknek előállításában inkább az élethűségre mint az idealizálásra való törekvés szembetűnő. A nyakszirtig érő hullámos hajfürtök fölé cserkoszorú van helyezve, melyet hátul szalag köt össze. A vállaknál elvágott mellen (préselt bársony vagy arany himzésű) udvari díszöltöny részletei látszanak.

Az első kérdés, mely ezen művel szemben felmerül, az: hogy a művész előtt miféle minta állott, mely után dolgozott.

Alig merülhet föl az iránt kétség, hogy a Mátyás életében vert két emlék-érem szolgált mintául.

Az egyikre utal a dispositió (mert a két emlék-érem közül az egyikken jobbról balra, a másikon balról jobbra néz) a cserkoszorú, az öltözet és a körirat; a másokra pedig az arczvonások jellemé.

A második kérdés pedig az összefüggésre vonatkozik, mely az arczkép és a síremlék, a magyar király és a boroszlói kanonok között fönnállott?

Minthogy Saur Szaniszló 1535-ben hunyt el, alig hihető, hogy a 45 évvel előbb elhalálozott Mátyás királylyal személyes összeköttetésben állott, vagy épen ettől nyerte kanonoki javadalmát.

Egyébiránt már az a körülmény, hogy Mátyás arczképe nem egyedül áll, hanem Nagy Sándoré és Augustusé mellett: arra enged következtetni, hogy tisztán eszményi tekintetek lebegtek a megrendelő egyházi férfiú előtt; hogy ez az ókori történelem két nagy alakja mellett saját korának legnagyobb alakját kívánta síremlékének díszéül alkalmazni.

Mert arra nézve, hogy Saur kanonok magas műveltségű kiváló egyéniség volt, kétségtelen bizonyosságúl szolgál a boroszlói dóm kincs-

* Az egész emlék 33 m. magas, 265 m. széles. Lutsch munkája csak rövid leírást tartalmaz. A síremlék rajza megjelent Ortwein és Bischof ily című kiadványában: «Deutsche Renaissance für Schlesien». (1884.)

tárában őrzött két művészi alkotású, sodronyos zománczú kehely, melyeket (mint a rajtok alkalmazott felírás hirdeti) ő rendelt meg és készíttetett saját használatára, 1518- és 1524-ben.*

Ismeretes, hogy Mátyás király 1469-től fogva haláláig Sziléziának ura volt. 1474-ben hosszabb ideig tartózkodott Boroszlóban, s innen intézte diadalmas hadjáratát a lengyel és cseh királyok ellen, kik megalázva kényszerültek tőle békét könyörögni.

Ezen időre esik Saur gyermekkora. A nagy király diadalkoszorús egyénisége nagy benyomást gyakorolhatott rá, melyet azután fokozhatlak uralkodói pályája későbbi eseményei. Különösen diadalmas bevonulása Bécs városába, a hol Saur talán éppen akkor tanult.**

Igy tehát könnyen megtalálhatjuk magyarázatát a hódolat azon ép oly feltűnő, mint tiszteletreméltó tényének, melyet a boroszlói sír- emlék megörökít.

Fraknoi Vilmos.

* Ezen kelyhek rajzát és ismertetését az Archæologiai Értesítő 1887-ik évfolyamának 420-25. lapjain közölte.

** Saur életrajzából H. Markgraf úr szíves volt néhány adatot közölni. Ezek szerint Saur született 1469-ben és tanulmányait Bécsben és Paduában végezte; Mátyás halálakor 21 éves volt; hogy vajjon személyesen ismerte-e Mátyás királyt nem lehet biztosan tudni.

RÓMAI NYAKLÁNCZ ARANYSODRONYRA FŰZÖTT LAPIS LAZULI KÖVEKBŐL;
A N. MÚZEUMBAN.